

Phẩm 23: QUÁN VỀ ĐIÊN ĐẢO
(Gồm 24 kệ)

Hỏi:

Kệ 1:

*Từ nhớ tướng phân biệt
Sinh ra tham, sân, si
Điên đảo tịnh, bất tịnh
Đều do các duyên sinh.*

Kinh nói nhân nơi tịnh bất tịnh điên đảo, nhớ tướng phân biệt sinh ra tham, sân, si. Thế nên biết thật có tham, sân, si?

Đáp:

Kệ 2:

*Nếu nhân tịnh bất tịnh
Điên đảo sinh ba độc
Ba độc tức vô tánh
Nên phiền não không thật.*

Nếu các phiền não nhân nơi điên đảo ức tướng phân biệt sinh, thì nó không có tự tánh, thế nên các phiền não ấy không thật.

Lại nữa,

Kệ 3:

*Ngã, pháp có hay không
Việc ấy quyết chẳng thành
Không ngã, các phiền não
Có, không cũng không thành.*

Ngã không có nhân duyên để thành hoặc có hoặc không. Đã không có ngã thì các phiền não làm sao thành hoặc có, hoặc không được. Vì sao?

Kệ 4:

*Ai có phiền não này
Như vậy là không thành
Nếu lìa ngã mà có
Phiền não không sở thuộc.*

Phiền não là cái có khả năng làm não hại người khác. Kẻ làm não hại người khác đó là chúng sinh, song chúng sinh ấy tìm khắp mọi nơi không thể có được. Nếu lìa chúng sinh có phiền não, thì phiền não không có đối tượng thuộc về. Nếu cho tuy không có ngã, mà các phiền não có đối tượng thuộc về tâm thì nói vậy cũng không đúng. Vì sao?

Kệ 5:

*Thân kiến, bằng năm cách
 Tìm cầu không thể được
 Phiền não trong tâm như
 Năm cách, tìm không được.*

Như thân kiến, theo năm cách tìm trong năm ấm không thể có được, các phiền não cũng như vậy, theo năm cách tìm phiền não trong tâm như cầu không thể có được, lại theo năm cách tìm tâm như cầu trong các phiền não cũng không thể có được.

Lại nữa,

Kệ 6:

*Điên đảo tịnh, bất tịnh
 Nó không có tự tánh
 Sao do hai thứ này
 Mà sinh các phiền não.*

Điên đảo về tịnh bất tịnh là, điên đảo là hư dối thì không có tự tánh, không có tự tánh thì không có điên đảo. Nếu không có điên đảo, vậy làm sao lại nhân điên đảo khởi lên các phiền não.

Hỏi:

Kệ 7:

*Sắc, tiếng, mùi, vị, xúc
 Và pháp là sáu thứ
 Sáu thứ như thế đó
 Là gốc của ba độc.*

Sáu nhập này v.v... là gốc của ba độc (tham, giận, si) nhân sáu nhập đó mà sinh ra điên đảo về tịnh bất tịnh, nhân điên đảo về tịnh bất tịnh mà sinh tham, giận, si mê?

Đáp:

Kệ 8:

*Sắc, tiếng, mùi, vị, xúc
 Và pháp thể sáu thứ
 Đều không như mộng, huyễn
 Như ảo thành huyễn hiện.*

Kệ 9:

*Trong sáu thứ như thế
 Có gì tịnh, bất tịnh
 Giống như người huyễn hóa
 Cũng như cảnh trong gương.*

Sắc, tiếng, mùi, vị, xúc, pháp, khi tự thể nó khi chưa hòa hợp với tâm, thì rỗng không, không có sở hữu, như sóng năng, như mộng, như người biến hóa, như cảnh trong gương, chỉ đối gạt tâm, chứ không có định tướng. Trong sáu nhập như vậy, đâu có tịnh bất tịnh.

Lại nữa,

Kệ 10:

*Không nhân nơi tướng tịnh
Không có tướng bất tịnh
Nhân tịnh có bất tịnh
Vì vậy không bất tịnh.*

Nếu không nhân nơi tịnh thì trước đó không có bất tịnh, vậy nhân đâu mà nói bất tịnh. Thế nên không có bất tịnh.

Lại nữa,

Kệ 11:

*Không nhân nơi bất tịnh
Thì cũng không có tịnh
Nhân bất tịnh có tịnh
Vì vậy không có tịnh.*

Nếu không nhân bất tịnh, thì trước đó không có tịnh, vậy nhân đâu mà nói tịnh. Thế nên không có tịnh.

Lại nữa,

Kệ 12:

*Nếu như không có tịnh
Thì do đâu có tham
Nếu không có bất tịnh
Thì do đâu có sân.*

Vì không có cảnh tịnh và bất tịnh nên tâm không sinh tham, giận.

Hỏi: Kinh nói có bốn điên đảo về chấp thường, lạc, ngã, tịnh. Nếu vô thường mà thấy thường là điên đảo, còn nếu vô thường mà thấy vô thường, thì không phải điên đảo. Ba điên đảo kia cũng vậy, vì có điên đảo nên phải có người điên đảo, cứ sao nói không hết thảy?

Đáp:

Kệ 13:

*Đối vô thường chấp thường
Đó gọi là điên đảo
Trong không, không có thường
Chỗ nào có chấp thường.*

Nếu đối với vô thường mà chấp thường mới là điên đảo, còn đối

với các pháp tánh không, không có thường, thì trong đó chỗ nào có điên đảo chấp thường. Ba điên đảo kia cũng giống như vậy.

Lại nữa,

Kệ 14:

*Nếu đối với vô thường
Chấp vô thường không đảo (điên)
Trong không, không vô thường
Đâu có phi điên đảo.*

Nếu chấp vô thường mà nói vô thường, thì không gọi là điên đảo, nhưng trong các pháp tánh không, không có vô thường. Vì vô thường không có thì cái gì là phi điên đảo. Ba điên đảo kia cũng vậy.

Lại nữa,

Kệ 15:

*Bị chấp, người chấp, chấp
Và pháp dùng chấp trước
Đều là tướng tịch tịnh
Là sao có chấp trước.*

Bị chấp trước là vật, người chấp trước là tác giả, chấp trước là nghiệp, pháp được dùng chấp trước gọi là việc chỗ dụng. Tất cả đều tánh không, tướng vắng lặng. Như trong phẩm quán Như Lai nói. Thế nên không có chấp trước.

Lại nữa,

Kệ 16:

*Nếu không có pháp chấp
Nói tà là điên đảo
Nói chánh không điên đảo
Ai có việc như vậy.*

Chấp trước gọi là nhớ tưởng phân biệt này, kia, có, không v.v... nếu không có sự chấp trước ấy, thì ai là tà điên đảo, ai là chánh không điên đảo.

Lại nữa,

Kệ 17:

*Có đảo không sinh đảo
Không đảo không sinh đảo
Người đảo không sinh đảo
Không đảo cũng không sinh.*

Kệ 18:

Nếu ngay khi điên đảo

*Cũng không sinh điên đảo
 Ông hãy tự quán sát
 Ai sinh ra điên đảo.*

Người đã điên đảo thì không còn sinh ra điên đảo, vì đã điên đảo rồi, người không điên đảo cũng không điên đảo, vì không có điên đảo. Ngay lúc điên đảo cũng không điên đảo, vì có hai lỗi. Ông hãy vứt bỏ tâm kiêu main, khéo tự quán sát, ai là người điên đảo.

Lại nữa,

Kệ 19:

*Các điên đảo không sinh
 Vì sao có nghĩa này
 Đã không có điên đảo
 Sao có người điên đảo.*

Vì lấy các lý do phá điên đảo, nên rơi vào tà chấp cho điên đảo chẳng sinh. Người kia vì tham chấp tướng sinh nên cho chẳng sinh là thật tướng của điên đảo. Thế nên kệ nói: Làm sao gọi tướng chẳng sinh là thật tướng của điên đảo, cho đến pháp vô lậu còn gọi là tướng chẳng sinh, huống gì điên đảo là tướng chẳng sinh, vì điên đảo không có, nên đâu có người điên đảo, nhân có điên đảo mới có người điên đảo.

Lại nữa,

Kệ 20:

*Nếu ngã, thường, lạc, tịnh
 Mà quả là có thật
 Thì thường, ngã, lạc, tịnh
 Chẳng phải là điên đảo.*

Nếu ngã, thường, lạc, tịnh là bốn sự thật có tự tánh, thì ngã, thường, lạc, tịnh ấy không phải điên đảo. Vì sao? Vì nhất định có thật sự, tại sao nói điên đảo. Nếu cho thường, lạc, ngã, tịnh là bốn sự điên đảo không có, thì vô thường, khổ, không, vô ngã là bốn điều thật có, không gọi là điên đảo, vì trái với điên đảo. Nhưng nếu nói là không điên đảo thì không đúng. Vì sao?

Kệ 21:

*Nếu thường, ngã, lạc, tịnh
 Mà thật sự không có
 Vô thường, khổ, bất tịnh
 Cũng không thể có được.*

Nếu thường, lạc, ngã, tịnh là bốn sự thật mà không có, thì không có nên bốn sự vô thường, khổ, không, vô ngã cũng không thể có. Vì

sao? Vì không nhân nơi đối đãi nhau.

Lại nữa,

Kệ 22:

*Điên đảo như vậy diệt Thì vô minh
cũng diệt Do vì vô minh diệt
Nên các hành cũng diệt.*

Như vậy, theo nghĩa ấy, vì diệt các điên đảo nên mười hai nhân duyên mà vô minh là căn bản cũng diệt, vì vô minh diệt nên ba thứ hành nghiệp cho đến già chết v.v... đều diệt.

Lại nữa,

Kệ 23:

*Nếu tánh phiền não thật Mà có người hệ
thuộc Thì làm sao dứt trừ
Ai dứt được tánh ấy.*

Nếu các phiền não tức là điên đảo mà có thật tánh, thì làm sao dứt được và ai dứt được tánh đó. Nếu nói các phiền não đều hư dối, không có tự tánh, mà có thể dứt được thì cũng không đúng. Vì sao?

Kệ 24:

*Nếu phiền não hư dối Không tánh, không hệ
thuộc Thì làm sao dứt trừ
Ai dứt được vô tánh.*

Nếu các phiền não hư dối không có tự tánh, không có đối tượng thuộc về, thì làm sao dứt được, và ai có thể dứt cái không có tự tánh.
